אור ה' — הדרש הב'

הדרש הב' אם אפשר מציאות עולם אחד או עולמות רבים יחד: והנה יש פנים מהחראיות לכל הצדדין אם לצד החיוב יש פנים מההראות מהם שאיך שיהיה שהוי' העולה אם שהיתה רצונית או מחוייבת מה המונע שלא יחול הרצון או החיוב בעולם אחד או עולמות זולת זה ומהם כי למה שהתבאר שהייתה העולם רצונית על צד ההטבה והחנינה והו' מבואר שאין שם כילות וצרות עין להטיב כל אשר יוסיף בעולמות יוסיף בהטבה ולזה כבר יתכן שיהיו בכאן עולמות רבים הנה מאלו הפנים יראה צד החיוב ואם צד השלילה יש לו פנים מהראות גם כן מהם שאם היו בכאן עולמית יחד לא ימלט העולם מחלוקה אם שיהיה במה שבין כמה העולמות רקות או גש' והיות רקות נמנע אצל הקודמים יחוייב אם כן שיהיה ביניהם גשם והגשם אם שיהיה ספוריי אם לא ואם הוא ספוריי יחוייב שנראה בקצת זמנים שמשים וירחים יותר מאחד כשהיות שניהם על האופן ואם הוא גוף חשוך הנה לפי מה שנמצא בגרמים השמימיים החשובים שיקבלום האורה מזולתם כמו הירח שקבל אורה מהשמש וקצת הככבים לדעת מי שיראה כן הנה יתחייב שיקבל אורה מה שבין העולמות מהשמשים ויתכן שנראה כוכבים רבים מעולם או מעולמות אחרים ולזה יתחייב ממה שהתבאר בחוש שלא יהיה בכאן יותר מעולם אחר ומהם כ' למה שלא נמצא ריבוי אישים לא באישים ההוים הנפסדים כמו בבעלי חיים ובצמחים הנה יראה שהריבוי בהם לתכלית שמירת המין לבד ולזה היו האישים הבלתי נפסדים בלתי נמצא בהם ריבוי ויתחייב אם כן שהעולם אחר שהתבאר היותו בלתי נפסד שלא יהיה בו ריבוי. ומהם כי למה שהפועל למציאות הוא אח' כתכלית הפשיטות כבר יראה שהנמצא ראוי להיות אם למה שהוסכם עליו שמהאחד הפשוט לא יתחייב אלא אחד פשוט ואם למה שכבר ירא' שהשלמות הגדול לנמצא הנאצל שיתדמה בכל מה שאפשר למאציל ולמה שהיה המאציל אחר הנה יתחייב שיהיה האחדות לנאצל שלמות לו ויתחייב אם כן מאלו הפנים מניעת הרבוי בעולמות והנה לפי שיש פנים מהראות לב' הצדדין ראוי שנברור מהם הצודק מהבלתי צודק ונאמר אמנם הטענה הא' לצד החיוב הנתלות באפשרות חלות הרצון או החיוב בעולם אחר זולת זה הנה לא תחייב המציאות אבל תתן האפשרות לבד מצד חול הרצון ואולם אם ימצא שם מונע מצד הריבוי בעצמו הנה לא ישאר שם באפשרות ואולם המניעה מצד הריבוי כבר יתכן לאחד מהטענות המראות פנים לצד השולל וזה אם להיות הריבוי מותר כאישים הנצחיים ואם להיות האחדות שלמות כמו שנזכר שם ואולם הטענה הב' הנתלית בהיות הויות העולם רצונית ולצד ההטבה והחגיגה אם היה שיתחייב ריבוי לא ימלט מהיותו מוגבל או בלתי מוגבל והנה אי איפשר שיהיה מוגבל וזה שאי זה מספר עולמות מונח איפשר שיתוסף לריבוי ההטבה ואי איפשר גם כן שיהיה בלתי מוגבל למה שיתחייב גשמי אין תכלית למספרם יחד ולפי שאי איפשר שתתחייב ריבוי בלתי מוגבל ולשון מוגבל הנה הוא מבואר שלא תחייב ריבוי ולפי שההויה על צד החנינה יחשב בה שתחייב ריבוי ההטבה בריבוי עולמות אין המלט מאחד משני

עניינים אם שהחכמה האלהית גזרה שתהיה ההויה מוגבלת ואין תפישה בפגיעה התוספת ראוה למה שאין שתהיה ישאר הספק ההוא בעינו אחר שהמספר מוגבל ואם שהחכמה האלהית גזרה באחדות הנאצל להיותו מתדמה אל המאציל בו ואולם הטענה הראשונה לצד השלילות הנתלית ב' חלוקה ההכרחית במה שבין העולמות אם שיהיה בו רקות או מילוי אומר שאיך שיהיה לא יקרה ממנו בטל וזה שלא התבאר עדיין ביטול הרקות אבל ואולי התבאר חיובו כמו שביארנו במאמר הא' ולזה אם היה ביניהם רקות לא יקרה ממנו ביטול ואם היה ביניהם מילוי גם כן לא יתחייבו הבטולים ההם וזה כי למרחק הרב שבין העולמות יתכן שלא נראה מהכוכבים ההם דבר ואולם הב' הלקוחה מהחפוש בלתי נותנת האמת בדרוש הזה וזה שההקש ההמשלי לא יוקח ממנו מופת ועוד שלמה שקרה באישים הנצחיים שריבויים בעולם אחד בלתי הכרחי ואולי שהיה מזיק הנה לא ילקח מהם ראיה למניעת ריבויים בעולמות מתחלפים ואולם הג' הלקיחה משלמות הפועל והתדמות הנאצל אליו בתאר האחדות בלתי מחייבת מניעה הריבוי גם כן וזה להיות כל א' מהם בלתי צריך אל שלמותו וכאשר היה האחדות אשר בעולם הזה על דרך משל בלתי צריך אל זולתו הנה הריבוי הקורה למספר העולמות איננו מזיק לשלמות האחדות אשר בעולם הזה ואם היה מפאת המאציל יחוייב האחדות לנאצל הנה להיותו מאציל לתכלית ההטבה והחגיגה הנה לא ימנע ריבוי המקבלים להטבה שלא יתחייב מהמטיב האחר וזה מבואר בנפשו וכאשר היה זה כן והוא שכבר התבאר שאין בכל הטענות שזכרנו אם לצד החיוב ואם לצד השלילה שיתן האמת בדרוש ומה שהתבאר מהם הוא אפשרות הריבוי לבד הנה ראוי שלא נרחיק בה שבא בדרש לקצת רז"ל אמרם בא' מע"ז מלמד ששט בי"ח אלף עולמות והכוונה בו שהשגחתו משוטטת בכל העולמות ההם וזהו מה שכוונו בדרוש הזה והנה לא ראינו להאריך בדחיית קצת דמויים שעשה הפלוסוף לבאר שאין שם אלא עולם אחד למה שאם הודינו בעולמות רבים סלקנו המקומות הטבעיים באמרו שאם הודינו בהם היה מחריב שחלקי הארץ על דרך משל אשר בעולם האחר יתנועעו אל מקומם הטבעי אשר בעולם האחר כי הנה זה פיתוי דברים אין שורש להם וזה שבהניחנו עולמות רבים הודינו במקום הטבעיים בעולם עולם כאלו תאמר הארץ תבקש מרכזה אשר בעולמה והאש יבקש מרכזו אשר בעולמו וזה מבואר בנפשו. והנה זה מספיק בדרוש הזה.